

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА
СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК (м. ОСНАБРЮК, НІМЕЧЧИНА)
ВЕЛИКОТИРНОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СВ. КИРИЛЛА ТА МЕФОДІЯ (БОЛГАРІЯ)
ВИЩА ШКОЛА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

**РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ
КРАЇНИ: СВІТОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ
ДОСВІД**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

3-4 листопада 2017 року

ОДЕСА
ОНУ
2017

УДК 378.1:330.35: 331.102

P68

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового
Інституту інформаційних та соціальних технологій
ОНУ імені І. І. Мечникова.

Протокол № 2 від 17.10.2017 року.

Міжнародна редакційна колегія:

Л. М. Дунасва, д.полит.н., проф., директор ННІ та СТ ОНУ імені І. І. Мечникова;
Т. О. Журавльова, к.е.н., проф., завідувач кафедри економіки та моделювання
ринкових відносин ННІ та СТ ОНУ імені І. І. Мечникова;
Д. Х. Тасевска, д.філос.н., проф., декан філософського факультету ВТУ імені
Св. Кирила та Св. Мефодія, Болгарія;
М. Дучмал, д.е.н., проф., ректор Вищої школи управління і адміністрації в Опольє,
Польща; *П. П. Генкова*, д.психол.н., проф., директор з міжнародних справ
університету прикладних наук м. Оснабрюк, Німеччина;
І. М. Мазур, д.е.н., проф. Івано-Франківський університет права імені короля Данила
Галицького;
Л. С. Смокова, к.психол.н., доц. ННІ та СТ ОНУ імені І. І. Мечникова;
О. О. Нікогосян, к.політ.н., проф., директор Коледжу економіки та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова;
І. Г. Сокиринська, к.е.н., доц., завідувач кафедри фінансів Національної металургійної
академії України.

Роль вищої освіти в соціально-економічному розвитку країни :
P68 світовий та національний досвід : Збірник матеріалів міжнародної
науково-практичної конференції (Одеса, 3-4 лист. 2017 р.) /
відповідальний редактор – Л. С. Смокової. – Одеса : Одеський
національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 180 с.
ISBN 978-617-689-242-7

*У збірнику опубліковані доповіді з актуальних питань сучасної вищої
освіти, в яких відображені провідні тенденції у розвитку вищої школи в
умовах реформування системи освіти. Розглядаються актуальні
проблеми взаємодії європейської та української освіти; гендерні
проблеми в контексті сучасних освітніх процесів; питання модернізації
та фінансування вищої освіти України; проблеми, реалії, перспективи
освіти дорослих та соціально-психологічні умови організації
інноваційно-освітньої системи України.*

Матеріали публікуються в авторській редакції. Організаційний комітет залишає за
собою право не поділяти думку авторів

ISBN 978-617-689-242-7

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2017

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ODESSA I.I.MECHNIKOV NATIONAL UNIVERSITY (ODESSA)
EDUCATION-RESEARCH INSTITUTE OF INFORMATION AND SOCIAL TECHNOLOGIES
GERMAN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (OSNABRÜCK)
ST. CYRIL AND ST. METHODIUS UNIVERSITY OF VELIKO TURNOVO (BULGARIA)
ACADEMY OF MANAGEMENT AND ADMINISTRATION (OPOLE, POLAND)
THE NATIONAL METALLURGICAL ACADEMY OF UKRAINE
IVANO-FRANKIVSK KING DANYLO HALITSKYI UNIVERSITY OF LAW

ROLE OF HIGHER EDUCATION IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY: GLOBAL AND NATIONAL EXPERIENCE

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE PAPERS VOLUME

November 03-04, 2017

ODESA
ONU
2017

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	9
<i>Божанова О. В.</i> Проблеми впровадження дистанційного навчання.....	9
<i>Мушнікова С. А.</i> Реформування освіти в теоретичних і практичних аспектах.....	11
<i>Бутенко В. В.</i> Дисципліна «основи перинатальної психології» в системі вищої освіти.....	13
<i>Котюк Ю. А.</i> Основні напрями реформування освіти в Україні.....	15
<i>Галицька М. О.</i> Результати дослідження потенціалу мережевих технологій у просуванні освітніх реформ.....	19
<i>Дунасва Л. М.</i> Соматичне та психічне здоров'я як критерії інтегрованості особистості.....	22
<i>Захарченко Н. В.</i> Удосконалення вітчизняної системи освіти як потреба часу.....	25
<i>Каніболоцька М. С.</i> The implementation of the project based on PBL in the field of legal education.....	27
<i>Каптарьова Н. В.</i> Зміна пріоритетів вітчизняної вищої освіти як необхідна умова її трансформації.....	30
<i>Кравець Г. В.</i>	25
<i>Мазур І. М.</i>	27
<i>Сокиринська І. Г.</i>	30
<i>Савчук Л. М.</i>	30
СЕКЦІЯ СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	34
<i>Мамонова Г. В.</i> Публічні лекція як форма соціальної роботи викладачів та студентів ВНЗ.....	34
<i>Полівко Л. Ю.</i> Соціальна робота як особлива сфера соціальної теорії та практики.....	36
<i>Середняк Ж. М.</i> Дослідження організації навчально-виховного процесу та виявлення системоутворюючих патологічних соціально-психологічних чинників девіантної поведінки у школярів.....	38
<i>Ярошенко А. О.</i> Посередництво як форма соціальної роботи з ромськими національними меншинами.....	42
СЕКЦІЯ РОЛЬ І МІСЦЕ СОЦІАЛЬНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	48
<i>Аблов А. Ф.</i> Освіта і наука в трансформаційних процесах сучасного українського суспільства.....	48
<i>Богданова Е. Н.</i> Роль гуманітарного образования в системе современной подготовки специалистов.....	51
<i>Бондаревич С. М.</i> Теоретические аспекты теории и практики управления здоровьем.....	55
<i>Дунасва Л. М.</i> Духовно-нравственный аспект эстетического богословия научной и университетской дисциплины.....	60
<i>Данилова Е. С.</i> Big gifts may be bad for business – the influence of cultural patterns on the concept and extent of corruption in Germany and Djava (Indonesia).....	63
<i>Генкова Р.</i>	63

СЕКЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	80
<i>Бутенко В. В.</i> Проблеми фінансування вищої освіти та шляхи їх вирішення.....	80
<i>Дідик А. О.</i> Фінансування вищої освіти: світовий та вітчизняний досвід.....	83
<i>Журавльова Т. О.</i>	83
<i>Даценко С. В.</i>	83
СЕКЦІЯ ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ ДЛЯ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	88
<i>Журавльова Ю. О.</i> Освітні ризики у сучасних умовах розвитку економіки України.....	88
<i>Липшева Н. Л.</i> Методичний апарат дослідження організаційної ідентичності особистості.....	90
<i>Нікогосян О. О.</i> Особливості підготовки спеціалістів в умовах динамічного розвитку економіки.....	93
<i>Марчук І. П.</i> Актуальність совершенствования профессиональной подготовки менеджеров сферы социального туризма.....	95
<i>Гусятникова О. Ю.</i> Вплив економічної компетентності педагогічних кадрів на підготовку конкурентоспроможних фахівців.....	99
<i>Маслій Н. Д.</i>	99
СЕКЦІЯ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ АВТОНОМІЇ ВНЗ	102
<i>Деркач О. А.</i> Університетська автономія як чинник реформування системи вищої освіти: досвід Польщі ...	102
<i>Дубініна Я. П.</i> Управління розвитком вищого навчального закладу за маркетингових засадах.....	105
<i>Колєва Кр. П., Гасєвська Д. Хр., Гавдарова В. А., Ivanov G. S., Raychev I. B.</i> Legal education reform in Bulgaria in the context of university autonomy.....	109
<i>Колєва Кр. П., Гасєвська Д. Хр., Гавдарова В. А., Ivanov G. S., Raychev I. B.</i>	109
СЕКЦІЯ НАУКОВА, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ	116
<i>Родіна Н. В.</i> Розвиток ідей системного моделювання психологічних феноменів: результати та перспективи ...	116
<i>Павленко О. О.</i> Теоретико-аналітична модель механізму управління енергозбереженням у системі закладів вищої освіти.....	123
СЕКЦІЯ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ПІДРОБІТНИКІВ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	126
<i>Іванчик Н. Є., Савчук О. А., Іванчик Л. В., Іванчик Ю. А., Гарман О. Г.</i> Професійний розвиток та індивідуальні стилі управління в соціономічній галузі.....	126
<i>Іванчик Л. В., Іванчик Ю. А., Гарман О. Г.</i> Соціальна мобільність особистості в сучасному глобалізованому суспільстві.....	129
<i>Іванчик Ю. А., Гарман О. Г.</i> Особливості професійного становлення керівників вищої освіти.....	131

5. Реорганізація системи управління, фінансування та менеджменту освіти шляхом децентралізації, дерегуляції, запровадження інституційної, академічної та фінансової автономії навчальних закладів	встановлення середньої величини річної заробітної плати вчителів на рівні, не меншому ніж річний ВВП на душу населення - запровадження принципу субсидіарності щодо повноважень центральних і місцевих органів управління освітою; - реорганізація районних управлінь та відділів освіти у сервісні центри та залучення громадських та інших рад до функцій контролю за дотриманням запланованого розвитку; - зміна стратегії фінансування навчальних закладів, виходячи із чисельності контингенту та стандарту вартості навчання одного учня, студента; - запровадження школоцентричного (school-based) менеджменту, перенесення "центру ваги" у процесі прийняття рішень на рівень школи; - поетапне запровадження участі іноземних викладачів у навчальному процесі українських університетів, опанування вітчизняними викладачами новітніми інтерактивними, індивідуалізованими, командними та проектними навчальними технологіями - законодавче закріплення участі України в міжнародних моніторингових дослідженнях таких як, PISA, TIMSS, PEARLS - Створення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, делегування ним частини повноважень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти - сприяти міжнародній акредитації освітніх програм українських університетів; - впровадження системи багатоканальної системи фінансування освіти із залученням недержавних джерел фінансування - розширення участі представників великого та середнього бізнесу в матеріальній підтримці системи професійної освіти - використання системи адресного фінансування студентів закладів вищої освіти

Джерело: складено авторами на основі [1].

Таким чином, розвиток освіти в Україні потребує нагальних змін, особливо стосується якості наданих послуг та фінансування, а отже вдосконалення механізм державного впливу щодо зміцнення реальної автономії начальних закладів, можливість самостійного розпорядження їх бюджетами та пошуку співпраці реальними інвесторами, тобто бізнесом, який слід зацікавити у отриманні них високоякісних фахівців.

Список використаної літератури та джерел

1. Вища освіта в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vn>
2. Проект Концепції розвитку освіти на період 2015 – 2025 років : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/viddil/1312/1390288033/1414672797/>
3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року Президент України; Указ, Стратегія від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

УДК: 159.922.2 : 004:37

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МЕРЕЖЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОСУВАННІ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

М. С. Капіболоцька

кандидат психологічних наук

науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

Трансформаційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, актуалізують необхідність вирішення проблеми реформування всіх ланок освітньої системи. Це питання активно обговорюється у вищих наукових колах, серед освітян та інших учасників освітнього процесу.

Дуже важливим є врахування громадської думки щодо цих інновацій, сприяння позитивного ставлення населення до нововведень, а також соціально-психологічний супровід безпосередніх учасників освітнього процесу. У зв'язку з цим доцільно залучати соціально-психологічних технологій під час супроводу суспільних і освітніх реформ. З огляду на те, що використання соціальних мереж як технологій соціально-психологічного супроводу освітніх реформ є достатньо новим явищем для української освіти, дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду залучення мережеских технологій у просуванні цих реформ набуває теоретичного та практичного значення.

Дослідження соціальних мереж у контексті здійснення та супроводу освітніх інновацій спирається на такі теоретико-методологічні засади: мережевий аналіз, теорії комунікації та дифузної інновації, стейкхолдерська концепція, а також концепція соціального капіталу. Під терміном «нетворкінговий» (мережевий) ми розуміємо процес систематичного створення і використання (управління) внутрішніми та зовнішніми зв'язками, що включає спілкування, взаємодію і координацію між людьми, групами або організаціями з метою покращення діяльності та підвищення її продуктивності. Соціальні мережі – різновид інноваційних соціальних медіа, який використовується як інструмент для налагодження горизонтальної комунікації та взаємодії з цільовою аудиторією в режимі он-лайн, ефективність і тривалість якої ґрунтується на спільності потреб, інтересів, цінностей тощо.

Зарубіжні дослідники вивчають соціальні мережі переважно як інструмент просування суспільних реформ та виділяють його наступні переваги, порівняно з традиційними медіа: діалогічність, соціальна підтримка, відчуття спільності та приналежності, ефект психічного зараження емоціями/почуттями, а також цільованість і верифікацію [1]. Українські науковці розглядають технологію соціального нетворкінгу як структурний елемент інтегрованої системи психотехнологічного супроводу інновацій [2].

Проведений теоретичний аналіз дозволив виокремити такі переваги технологій соціальних мереж у контексті супроводу освітніх інновацій: доступність і можливість швидко поширювати інформацію серед представників спільноти, впливати на сприйняття образу реформ та ставлення до них, реалізовувати інтерактивний бік спілкування стейкхолдерів з бенефіціарами в режимі реального часу, підвищувати ступінь залучення команди у процес освітніх інновацій, а також сприяти налагодженню горизонтальної комунікації та зв'язків між освітянами. Можливість швидко висловитися щодо

проблеми, отримати миттєвий зворотній зв'язок надає учасникам освітніх реформ відчуття контролю над ситуацією, знижує тривожність в умовах невизначеності переінноваціями, підвищує суб'єктивну відповідальність за результати нововведень.

Науково-емпіричний аналіз потенціалу соціальних мереж у ході супроводу освітніх реформ зумовлюється необхідністю підвищення активності учасників освітнього процесу в контексті прийняття соціально важливих рішень, ухвалення професійно-важливих векторів державного регулювання освітою шляхом залучення новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Дослідницький інтерес щодо вибору такої категорії учасників освітнього процесу, як педагоги обумовлюється тим, що саме вони є безпосередніми носіями та ретрансляторами цінностей оновленої освітньої системи. Крім цього, у сучасних умовах перебудови і реформування української освіти, появи нових підходів до організації змісту навчальної діяльності загострюється проблема психологічної готовності педагогів до прийняття інновацій. Ми припускаємо, що такі психологічні бар'єри як: низький рівень рефлексії та відчуття власної ролі у модернізації освіти, ригідність настанов можуть гальмувати процес залучення освітян в процес обговорення реформ, особливо в соціальних мережах.

В ході нашого он-лайн опитування освітян, яке відбувалося в період з 2 вересня по 10 жовтня 2016 року, ми з'ясували рівень їхньої активності в соціальних мережах у професійному контексті, виявляли мотиви користування он-лайн мережами, аналізували місце соціальних медіа у системі професійно-значущих джерел, оцінювали міру впливу мережевої технології на громадську думку тощо.

В результаті он-лайн опитування було отримано 259 анкет, 8 з яких були виключено з подальшого аналізу. Усього в опитуванні взяли участь 251 особа, з них 204 – жінки та 41 особа чоловічої статі (6 учасників опитування не зазначили свою стать). Проведення он-лайн опитування відбувалося на базі експериментальних майданчиків в рамках всеукраїнського експерименту «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій у навчальних закладах різного рівня». Обробка та підрахунок результатів опитування здійснювався в програмі Microsoft Excel з використанням методів описової статистики.

Для пошуку професійно-важливої інформації освітяни користуються переважно сайтом Міністерства освіти, який є лідером серед освітніх порталів – його обрали 66,1 % опитуваних, також довірою користуються освітні сайти <http://osvita.org.ua> – майже 56 % опитуваних, <http://osvita.ua> – 52 % опитуваних. Новітня платформа ЕдЕра поки що не користується значною популярністю серед більшості опитаних освітян (9,5 %).

Щодо типових видів активності освітян у соціальних мережах можна сказати, що переважна більшість використовує мережі як інформаційний ресурс із метою пошуку новин – 78,5 %, мотив дружнього спілкування підштовхує 59,4 % опитаних відкрити соціальні мережі та 47,4 % звертається до них із метою професійної комунікації, тобто сумарно переважає мотивація спілкування. Майже порівну розділилися опитувані щодо ролі соціальних мереж у поширенні професійно-важливої інформації (23,9 %) та пошуку різних товарів/послуг (23,9 %). 30,6 % опитаних звертається до мереж для пошуку розваг і відпочинку, тобто користується гедоністичними мотивами.

На період переведення опитування переважає пасивний характер користування мережами – освітян цікавлять вони як джерело інформації від владних структур, в

час як прояв особистої позиції через поширення освітнього контенту, обмін думками або пошук однодумців через коментування їм не дуже притаманно: тільки 12,4 % виступають як активні користувачі, середній рівень активності мають 14,7%, низький – 54,5% (сумарно). Серед опитаних 17 % взагалі мають невизначену позицію щодо соціальних мереж у професійному контексті.

Позиція освітян щодо зв'язку спілкування у соціальних мережах з формуванням суспільної думки з приводу освітніх інновацій виглядає наступним чином:

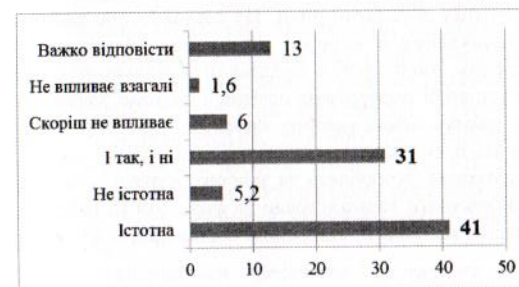

рис. 1. Розподіл відповідей на запитання: "Якою мірою спілкування в соціальних мережах може впливати на формування громадської думки щодо освітніх реформ" (у %) 2016 р.

Потенційно спілкування у соціальних мережах, на думку респондентів, з приводу освітніх реформ може впливати на громадську думку, що підтверджується найбільшою кількістю відповідей – 41%. Однак, слід уточнити, що такого роду спілкування має, по-перше, бути професійно-спрямованим і по-друге – відбуватися якомога частіше та включати коментування, поширення цієї інформації як у соціальних мережах, так і у реальному житті.

Обговорення педагогами освітніх реформ переважно відбувалося під час професійних нарад (61%); майже в половину менше обговорення припадає на соціальні мережі (37%); офіційні сайти, електронні платформи та інші ЗМІ користуються низькою популярністю як майданчик для обговорення.

Висновки

1. На основі теоретичного аналізу встановлено, що такі характеристики як: аналогічність, соціальна підтримка, відчуття спільності та приналежності, контролю над ситуацією, ефект психічного зараження емоціями/почуттями є визначальними у розумінні соціальних мереж як технології соціально-психологічного супроводу освітніх інновацій.

2. Ступінь залучення громадян у процес обговорення освітніх і суспільних реформ залежить від рівня їхньої активності в соціальних мережах; часу, витраченого на спілкування щодо реформ; готовності до горизонтального діалогу та рівня повідомлення важливості особистого внеску у просуванні реформ у мережевому просторі та реальному житті.

3. Емпіричне дослідження показало, що для більшості респондентів соціальні мережі виконують інформаційну функцію, тобто є джерелом для обміну професійно значущою інформацією і потенційно можуть стати інноваційним інструментом

впливу на громадську думку щодо освітніх реформ. Але, мотив особистісного спілкування педагогів у мережах переважає над мотивом професійної комунікації, найбільш популярним майданчиком для обговорення освітніх реформ є професійні наради, а не соціальні мережі. Як наслідок, комунікація має вертикальний, закритий характер, слабо поширюється та залишається в рамках вузької професійної мікрогрупи.

4. В цілому користування мережами в освітані проявляється на рівні зчитування професійної інформації з офіційних джерел. У той час, як прояв власної позиції через поширення освітнього контенту, його активне коментування в соціальних мережах виражено на достатньо низькому рівні. Це свідчить, що респонденти мають нечітке уявлення про спілкування в мережах як чинника формування громадської думки щодо освітніх реформ, що потребує подальшої соціально-психологічної корекції.

Отже, для успішної модернізації освітньої системи України необхідно здійснювати інформаційну підтримку нових освітніх проєктів і програм, поширювати в суспільстві просвітницьку діяльність, створювати відповідні умови для широкого обговорення реформ, обміну думками, розробляти та запроваджувати нові підходи до комунікації спільнотою, налагоджувати горизонтальні зв'язки. Усі ці перспективи можливі завдяки залученню мережевої технології, створенню соціальних освітніх мереж у ході супроводу інновацій.

Список використаної літератури та джерел

1. Listen, Participate, Transform. A social media framework for local government. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2013/02/Listen-Participate-Transform-A-social-media-framework-for-local-government-June-2010.pdf>
2. Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу: колективна монографія / за ред. П. Д. Фролова. – Кіровоград : Імекс-ЛТ, 2013. – 310 с.

УДК 159.9.01

СОМАТИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК КРИТЕРІЇ ІНТЕГРОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Н. В. Кантарьова

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри практичної психології

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут

Одеський національний морський університет

В медицині та психології можна зустріти різні визначення поняття психічного здоров'я та соматичного здоров'я, які розглядаються як самостійні одиниці. Але часів розвитку клінічної психології, зокрема психосоматики, стає очевидним найближча взаємозв'язок між станом соматичного (фізіологічного) та психічного здоров'я як критерієм інтегрованості особистості.

Психологія ХХ століття була сфокусована на аномалії людської природи, віддана дани належного уваги пафосу страждання, внутрішньоособистісного

конфлікту та кризи; в той же час психічне здоров'я особистості рідко сталося предметом всебічного дослідження. Тільки в другій половині минулого століття, головним чином у рамках гуманістичної та трансперсональної психології, зусиль великих учених (Г. Олпорт, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.) [2] були консолідовані для визначення основи повноцінного функціонування психіки, і почалася систематизована розробка психологічних концепцій здоров'я. Значні «хвороби цивілізації» (серцево-судинні, онкологічні та ін.) є основним видом сучасної патології, головною причиною яких вважається поведінковий фактор.

У цьому зв'язку справедливою думкою, що для хвороби людини - це питання не обов'язковості, а вибору: природа не нав'язує нам бактерії або віруси, що викликають серцеві напади, діабет, рак, артрит або остеохондроз, вони є наслідком невірних дій людини. Чоловік народжується з потенціалом до самовстановлення, цей механізм допомагає боротися з безліччю бактерій та вірусів, дає життєві сили. Але цей механізм не запускається самопронизвольно, для його реалізації потрібна бажання людини бути здоровим. Це є особистим вибором кожного: або йти по дорозі здоров'я, прагнути поставленим цілям, розвиватися, або приймати роль жертви, постраждалого відмовитися від відповідальності, приймати хвороби і таким чином йти по дорозі неградиції та саморазрушення.

У сучасному світі відзначається зростаюча протиріччя між суспільними потребами в хорошому здоров'ї та його несприятливим проявам. Продовжується зростання показників захворюваності та смертності, спостерігається порушення соціального та психологічного функціонування. Аналіз стану психологічного здоров'я суспільства дозволяє з'ясувати сфери відповідальності, вибір конкретного поведінки людини, а також визначити вплив соціальної сфери на здоров'я. Така підхід до дослідження є раціональним, оскільки основними детермінантами здоров'я є умови та особливості функціонування людини. Тут використовується загальний образ людини, у якій в трієдності духу, душі та тіла, що призводить до розуміння здоров'я як категорії не тільки медико-біологічної, але й духовної.

Так, Абрахам Маслоу [2] вважає, що люди, які досягли вершин самоактуалізації, можуть оцінюватися як еталони психічного здоров'я. Духовні цінності не є характеристиками по відношенню до друга, що пояснює можливість вільного вибору, вони лежать в основі пізнавальної, моральної та естетичної оцінки предметів та явищ світу. С точки зору К. Роджерса здоровий чоловік - це повноцінно функціонуючий людина, яка використовує свої можливості та таланти, реалізує свою потенціал, що рухається до повного пізнання себе та сфери своїх переживань.

Р. Ассаджиоли розширює поняття самоактуалізації, вкладає в нього можливість духовного розвитку як осягнення вищого рівня самоактуалізації. Поняття «духовний» включає в себе не тільки релігійні переживання, але й всі стани свідомості, які володіють цінностями вище середнього рівня - етичними, естетичними, героїчними, гуманістичними та альтруїстичними (Ассаджиоли, 1994). Він виділяє волю як засіб духовного розвитку. Його поняття "надсвідомі духовні енергії" представляє собою енергію, приховану в матерію, яка перетворює і відроджує людину. Структура психіки - це нижня несвідомо, середня несвідомо, вища несвідомо та надсвідомо, поле свідомості, свідоме Я, вища Я, колективне несвідоме. Духовне зростання відбувається на рівні вищого небажаного.

Такі західні вчені, як М. Мюррей, В. Еванс і др. визначають здоров'я як стан повного благополуччя людини, розуміючого при цьому добробут у самому широкому сенсі - благополуччя. Здоров'я, за поглядами дослідників, представляє собою